

18. Het verbond bij de Sinai

1. De inleiding op het verbond – Exodus 19.3-8

"Jullie hebben gezien hoe ik ben opgetreden tegen Egypte, en hoe ik je op adelaarsvleugels gedragen heb en je hier bij mij heb gebracht. Als je mijn woorden ter harte neemt en je aan het verbond met mij houdt, zul je een kostbaar bezit voor mij zijn, kostbaarder dan alle andere volken – want de hele aarde behoort mij toe. Een koninkrijk van priesters zul je zijn, een heilig volk." Breng deze woorden aan de Israëlieten over." (Ex. 19:4-6)

Na enkele avonturen komt het volk van Israël bij de Sinai. Hier, tussen Egypte en Kanaän (je jou ook kunnen stellen: tussen gisteren en morgen) wordt halt gehouden om te bezinnen. Wil je terug of ga je door? Wil je doorgaan, luister dan... Het is niet de bedoeling dat we er in het Land een Egypte van maken! Tijd voor afspraken en een verbond. In de 'adelaarsspreuk' (Exodus 19:3-8) wordt het verbond ingeleid. Het zijn bijzonder krachtige verzen die tot de verbeelding spreken...

"Ik heb je gedragen op adelaarsvleugels" - v.4

Een majestatisch beeld. Een grote, sterke, koninklijke vogel. Met zijn grote spanwijdte lijkt de arend de wetten van de zwaartekracht te tarten. Dat is het beeld dat gebruikt wordt, ook in **Deut 32:10,11** (let in dit vers op de liefde en zorg!). Op de vleugels, en niet in de klauwen, blootgesteld aan de pijlen (zoals enkele rabbijnen gevat opmerken: God verkiest zelf geraakt te worden, liever nog dan zijn kinderen te verliezen!). God is een actieve bondgenoot die alles wil doen voor het welzijn van de mens. Tegelijkertijd wijst het gebruikte beeld op een ander aspect van het beoogde doel: **leren vliegen!** Dit aspect komt terug wanneer Jeremia het heeft over het nieuwe verbond - *"een ander verbond dan ik met hun voorouders sloot toen ik hen bij de hand nam (als kinderen) om hen uit Egypte weg te leiden"* - Jeremia 31:32).

Merk op: het Hebreeuwse werkwoord "dragen" betekent ook "**vergeven**". Genade (welwillendheid, goedgunstigheid) is het ware vertrekpunt dat ons toelaat om te bouwen! Geloven in vergiffenis. Vergiffenis schenken, aan jezelf, aan de ander is vaak moeilijk. God kan het wel (cf. Jes 55:7-9).

- *Betekent deze uitspraak dat God ons zal vrijwaren van elk probleem en ieder onheil? Dat God alles doet in onze plaats? Zo ja: komt dit overeen met wat u beleeft in de realiteit? Zo niet: wat belooft God precies? Wat waren de concrete ervaringen van het volk in de woestijn?*
- *Welk beeld van God wordt gesuggereerd door deze adelaarsspreuk?*
- *Hoe makkelijk of moeilijk is het begrip 'vergifenis' voor u (anderen vergeven, jezelf vergeven, God die vergeeft...)?*
- *Leren vliegen? Wat betekent dit concreet voor een mens / een gelovige? Wat zegt Jeremia 31 hierover?*

"Als je mijn woorden ter harte neemt en je aan het verbond met mij houdt"

NBG: *"Indien u aandachtig naar mij luistert"*. De eerste keer dat er in de Bijbel sprake was van 'luisteren' (SHĀMA), is het verkeerdt gelopen: de mens had niet geluisterd, hoort dan Gods stem, wordt bang en verstopt zich. God laat nog steeds zijn stem horen, op verschillende manieren, in de hoop dat de mens eindelijk anders, positief, zal reageren... Het verhoopte antwoord wordt hier aangegeven met het werkwoord "bewaren" (SHĀMAR - in de NBV: *houden aan*). Let op het woordspel in het Hebreeuws: SHĀMA - SHĀMAR, wie hoort bewaart!).

Het verbond bewaren. Het gaat duidelijk om meer dan alleen "de geboden bewaren". Hetzelfde woord wordt voor het eerst gebruikt in Gen 2:15: de mens krijgt de opdracht de tuin te bewaren. Een tweede keer gaat het om het "bewaren" van je broer (Gen 4)! De Bondgenoot nodigt de mens uit om voluit en uit eigen bewuste keuze in zijn project van leven en welzijn te stappen, door te luisteren en dus ook te 'bewaren'.

- *In welke mate werpt de woordspeling 'SHĀMA' / 'SHĀMAR' (luisteren / bewaren) een licht op de aard van 'de wet' en 'de gehoorzaamheid' in het kader van het verbond? Wat is de 'plicht' van de mens?*
- *Hoe kunnen wij het begrip 'bewaren' invullen / in toepassing brengen vandaag? Voorbeelden?*
- *Ziet u een verband met de opdracht die Abraham had ontvangen: gezegend worden en tot zegen zijn?*

"Je zult een kostbaar bezit voor mij zijn " (vers 5)

De NBG vertaalde: *je zult mijn eigendom zijn*. In 1 Kron 29:3; Pred 2:8 staat deze uitdrukking voor **de koninklijke schat**. Oorspronkelijk ging het om het beste deel van de buit dat de aanvoerder zichzelf voorbehold. Je kunt dit dus begrijpen als bijzonder valoriserend voor de mens. Menslief, je bent waardevol! Toch wel belang-

rijk in een christelijke wereld waar je soms hoort dat de mens 'niets' is. Sommigen begrijpen dit echter wel in elitistische zin: WIJ zijn Gods lievelingen. Naast het valoriserende aspect brengt 'het kostbare bezit zijn' trouwens ook verantwoordelijkheid met zich mee!

Opmerking: "jullie zijn mijn eigendom..." Vreemd toch: hoort immers niet alles en iedereen God toe? Spreuken 4:3 geeft een interessante toelichting: "*Ik was een zoon voor mijn vader*" Zoon of dochter ben je altijd van je ouders, of je het ook echt wil zijn, daar kies je zelf voor en daar hoort ook een bepaalde houding bij.

De uitdrukkingen "**koninkrijk van priesters**" en "**heilige natie**" gaan in dezelfde richting. **Priesters** waren onderlegd in de Torah en brachten Gods onderricht bij de 'gewone' mens. Hier wordt heel Israël betrokken bij die taak. Het woord '**heilig**' duidt niet op een elite groep (zij die 'anders' zijn), maar houdt in de eerste plaats de idee in van **toewijding en engagement**. Heiligheid is geen plafond dat moet bereikt worden, maar een richting die moet worden gevolgd met toewijding en volharding. Heilig is wie zich consequent engageert in Gods levensproject (zoeken naar Gods TOV...). Stel je voor dat je dit TOV ziet gebeuren in het leven van mensen, gezinnen, buurten, dorpen... kerken... Deut 4:5-8 doet dromen in dit opzicht: "*Zoals de HEER, mijn God, mij heeft opgedragen, leer ik u wetten en regels waarnaar u moet handelen in het land dat u in bezit zult nemen. Leef ze strikt na, dan toont u wijsheid en inzicht. Alle volken die dat zien en van deze wetten horen, zullen zeggen: 'Wat is dat grote volk wijs en verstandig!' Want welk volk, hoe groot ook, heeft goden zo dichtbij als wij de HEER, onze God, telkens als wij hem om hulp roepen? En welk volk, hoe groot ook, heeft wetten en regels zo rechtvaardig als het onderricht dat ik u nu geef?*"

- *'Gij zult mijn eigendom zijn': Voorrecht? Plicht? Belofte? Toekomstperspectief? Valorisatie? Verantwoordelijkheid?*
- *Heilig... Hoe ziet u dat? Iedereen een aureooltje? Iedereen volmaakt? Of iedereen toegewijd aan Gods project van leven en welzijn?*
- *Bespreek samen Deut 4:5-8*

2. De Decaloog: Tien geboden of Tien Woorden

"BRENG DEZE WOORDEN AAN DE ISRAËLIETEN OVER..." - V. 6

Eigenlijk zouden we een heel kwartaal kunnen wijden aan de Tien Woorden of Decaloog. In deze studie enkele inleidende gegevens ter overdenking. De benaming Tien Geboden schrikt velen af. Je krijgt de indruk dat er zoveel moét, en misschien nog meer niet mag. Alsof alles wat leuk is verboden is... Ook het woord WET klinkt niet zo aangenaam. In de taal van de Bijbel, het Hebreeuws, is dat heel anders. We zagen al dat het woordje TOV niet alleen 'goed' betekent, maar ook mooi en zelfs aangenaam. Dat het wijst op geluk en welzijn. Kerken vergeten dat wel eens...

Merk op: In de oorspronkelijke tekst staat er: "Dit zijn de **woorden** die je **spreken** zult" - 2 maal de stam DAVAR. Misschien tot vervelens toe, maar wel belangrijk: dit woord geeft aan hoe God Noach vraagt zijn ark te verlaten om werk te maken van de herschepping / herbouw van de wereld (Gen 9). Een nieuwe schepping, alleen gaat het deze keer over een gemeenschappelijk project: God en de mens gaan **samenwerken** met het oog op geluk en welzijn (cf Dt 6). De 10 Woorden die hierop volgen moesten hiervoor een richtlijn en een hulpmiddel zijn. => Ter overdenking enkele interessante weetjes vanuit het Bijbelse Hebreeuws en rabbijnse commentaren:

TORAH

Het woord Torah wordt vaak vertaald als 'wet'. Dat roept al snel straf op wanneer je de wet overtreedt. En dat is jammer! Eigenlijk gaat het eerder om oorzaak en gevolg. Als je liegt is het normaal dat niemand je nog gelooft en dat je geen echte vrienden hebt. Als je heel onverstandig eet moet je niet schrikken als je ziek wordt...

In het Hebreeuws, de taal van de Bijbel, geeft het woord TORAH een heel ander gevoel. Heel positief. TORAH komt van het werkwoord 'YARAH'. De basisbetekenis heeft te maken met een beweging die gemaakt wordt met de arm: een steen gooien, een pijl afschieten, ook water gooien. Vanuit die stam krijgen we de betekenis '**tonen, een richting aanwijzen**' en uiteindelijk ook '**raadgeven, onderrichten**'.

Het woord '**ouders**' komt van een verwante stam! De Torah is dus niet zomaar een juridische wet. Als goede vader verbindt God zich met zijn volk en geeft goede raad om welzijn en geluk waar te maken.

Daar komt nog iets heel moois bij: TORAH = TOR + de letter HÉ. TOR: komt van het werkwoord '**verkennen, exploreren**'. De Hebreeuwse letter HÉ betekent: venster. Dat zie je ook in de manier waarop hij geschreven

wordt: een opening als een venster links boven (zie afb. hiernaast). De TORAH, een hulpmiddel om de wereld en het leven voluit te verkennen, terwijl je zicht behoudt op je omgeving en op je medemensen. En natuurlijk ook op God (de HÉ wordt ook wel de godsletter genoemd; hij komt 2x voor in de Godsnaam JHWH)! In plaats van tal van beperkingen, is 'de wet' / 'de Torah' een aansporing om op een verstandige manier het avontuur van je leven te beleven. En wie kan er hiervoor beter raad geven dan de God die ons heeft gemaakt?

- **Wet of Torah... 10 geboden of 10 (samenwerkings)woorden om een mooie toekomst mogelijk te maken... Maakt het iets uit? Waarom wel/niet?**
- **Wat vind je van het idee 'ouderlijke raad'? En wat zou de link tussen Torah en water kunnen suggereren?**

TIEN

Waarom juist 10? In de Hebreeuwse cultuur geeft het een soort volheid aan. Een rond getal: niet te weinig om goed te kunnen functioneren, ook niet te veel, en zodat het niet al te ingewikkeld wordt. Zelfs een kind kan aftellen op zijn vingers. Tien is trouwens de letterwaarde van de letter JOD, en JOD betekent hand.

Tien Woorden, zo moeilijk is het niet. *"De regels die ik jullie vandaag geef, zijn niet te moeilijk voor jullie. Je hoeft niet ver weg te gaan om ze te vinden. (...) Nee, Gods regels zijn heel dichtbij. Door zijn regels steeds te herhalen, bewaar je ze in je hart. En dan is het niet moeilijk om ze te volgen!"* (Deut 30:11,14). Niet moeilijk, maar toch heb je er je handen aan vol. Het omvat je hele doen en laten.

- **Niet te moeilijk... Reactie? Wat vind je gemakkelijk en wat vind je moeilijk aan de Tien 'Geboden'?**

IN STEEN GEGRAVEERD

Steen is hard. En ja, de geboden worden soms op een hele harde manier gebruikt. Je kunt er a.h.w. iemand de grond mee inkloppen. Sommige rabbijnen hebben er een heel andere kijk op. Steen zeg je EBEN in het Hebreeuws. Daar zitten twee woordjes in: 'AB' (vader) en 'BEN, (zoon). De Torah maakt deel uit van de **dynamiek van het leven** en de relaties die het leven goed maken! Een levenswijsheid die op een interactieve manier wordt doorgegeven van ouders op kinderen. Als een vader heeft God het allerbeste voor met zijn kinderen en daarom geeft hij welgemeende raad!

GEGRAVEERD

Meestal wordt dit gezien als een aanwijzing voor het eeuwige, absolute en onveranderlijke karakter van de 'wet'. Een joodse traditie geeft echter aan dat de 10 woorden door de steen heen werden gegrift, zodat binnen elke letter een lege ruimte ontstond. Deze leegte smeekt om opgevuld te worden door een creatieve, positieve en opbouwende houding. Bij de Torah gaat het dus niet enkel en vooral om het nalaten van het kwade! Dat zei Jezus ook in zijn Bergrede (Mat. 5): niet enkel 'niet doden', wel 'liefhebben'! Invullen op een positieve en actieve manier.

Bovendien leert de Talmoed (oude Joodse commentaar): "Lees niet gegrift (HAROET), maar **vrijheid** (HEROET)..." En kijk maar eens hoe de Tien Woorden beginnen: *"Ik ben de HEER, uw God, die u uit Egypte, uit de slavernij, heeft bevrijd."* (Ex 20:1). Raadgevingen om met z'n allen TOV en in vrijheid te kunnen leven!

- **Iemand de grond inkloppen met 'de wet' of 'de Schrift'... Al meegemaakt?**
- **Wat is volgens jou het belang van wat Jeremia aangeeft: de wet niet meer op steen, maar in het hart? Wat betekent dit concreet?**
- **Hoe vallen 'wet' en 'vrijheid' met elkaar te rijmen? Is wet niet juist tegenovergesteld aan vrijheid? Of moeten we het toch eerder hebben over 'onderricht' i.p.v. 'wet'?**
- **Waar moet volgens jou de nadruk komen te liggen: 'in orde zijn (met de voorschriften van de wet)' of 'actief zoeken naar wat goed is' (ook al is het soms met vallen en opstaan)? Bespreek dit samen...**

GEBODEN - VERBODEN?

Hierboven kon je al lezen dat er niet staat Tien Geboden, maar wel Tien Woorden of raadgevingen (DAVAR). Soms wordt echter wel eens gezegd: waarom is de Decaloog zo negatief geformuleerd: *"Gij zult niet...!"* Enerzijds is dit natuurlijk wel begrijpelijk. Wil je dat een en ander TOV - goed blijft, dan zijn er zaken die je beter niet doet. Je kunt niet om het even wat doen (wat ik wil, wanneer ik wil en op de manier dat ik dat wil) en verwachten dat alles goed blijft gaan.

De context van de Exodus maakt het mogelijk om die woorden ook te zien als **beloften**. Let trouwens eens op

de tijd van het gebruikte werkwoord: gij zult. Toekomstige tijd.

De Hebreeuwse ontkenning 'LO' (niet) geeft geen imperatief (bevel) aan maar wel **een toekomst die niet af is**, een toekomst die mogelijk is en blijft: "Als je mijn project binnenstapt, zegt God, zul je in Kanaän niet meer hoeven te stelen, of te liegen, of bang te zijn van andere goden..." Ook dit nog: een verbod biedt veel meer mogelijkheden dan een gebod. Een verbod geeft een ondergrens aan: we gaan niet over die lijn - dat is een no go, de ondergrens. Maar daarboven zijn zoveel interessante mogelijkheden! Wat bood meer mogelijkheden in Eden: "van die boom mag je niet eten (van alle andere dus wel...!)" of "dit is de boom waarvan je moet eten...?"

En ook dit nog: De ontkenning "LO" betekent tegelijkertijd **limiet** en **richting**.

Limiet: grensverboden duiden een onderste grens aan. Ze leggen een minimum aan richtlijnen op, die altijd en overal moeten nagekomen worden. Het zijn de doorlopende witte lijnen op je levensweg, die erop wijzen dat het overschrijden ervan gevaarlijk is. Doden, stelen, liegen, echtbreuk: zo'n weg loopt dood.

Richting: Streefgeboden verwijzen naar omhoog in plaats van af te bakenen. 'Gij zult niet doden' betekent evengoed 'laat ieder mensenleven tot zijn recht komen'. In zijn Bergrede zei Jezus: "**U hebt gehoord dat er gezegd is 'Gij zult niet doden', en ik zeg u...**" Dat is de ondergrens, niet meer dan normaal. Dit volstaat echter niet. Jezus geeft aan dat het begint met een positieve houding naar je naaste toe, en uiteindelijk belandt hij bij 'liefhebben'.

BEWEGING TUSSEN ANOCHI (IK) EN DE ANDER / DE NAASTE

Rabbijnen wijzen erop dat het eerste woord het woordje 'IK' is, en het laatste 'je naaste'. God, zo zeggen ze, maakt de beweging naar de naaste toe. Als beeld van God misschien ook onze taak?!

- **Bespreek samen het citaat in het kadertje hierboven (uit 10x libre).**
- **Wat denk je van het idee om de 10 geboden eerder te zien als beloften? Probeer dit eens toe te passen op elk gebod of elk Woord.**
- **God die de beweging maakt van IK naar de naaste... Wat zegt dit over God? Heb jij dit godsbeeld?**

Ik ben JHWH die u heeft bevrijd

"Ik ben de HEER, uw God, die u uit het land Egypte, uit het slavenhuis, heeft geleid." (Ex 20:2)

God stelt zich voor. Hierbij ligt de nadruk niet op het gegeven dat hij de schepper van hemel en aarde is, maar wel dat hij JHWH is, de verbondsgod, de bevrijder uit het slavenhuis van Egypte. In christelijke kringen wordt dit vers twee beschouwd als een soort inleiding. Vers drie is dan het eerste 'gebod'. In de Joodse/Hebreeuwse visie is dit het eerste WOORD. De decaloog begint met een verklaring die het geheel oriënteert.

De God van de TORAH is een God van bevrijding. Bevrijding en vrijheid zijn de fundamentele principes die de decaloog ritmeren. Het uiteindelijke doel is welzijn (TOV!) mogelijk maken voor ons, mensen, zowel collectief (gemeenschap) als individu ("opdat het u wélga!"). Dat laatste (welzijn van het individu) wordt geïllustreerd door de Hebreeuwse naam van het boek Exodus: SHEMOT - NAMEN. Zo begint het boek Exodus: "Dit zijn de namen...", waarna de afzonderlijke namen van de zonen van Jacob expliciet worden vermeld (vergeet hierbij niet dat SHEM-NAAM in het Hebreeuws uitdrukking geeft aan iemands eigenheid). Ieder mens telt!

"Op de vraag: wat is het christendom? Antwoordde een kind: "Het christendom is alles wat we niet durven doen." Veel mensen denken zo. En als hen gevraagd wordt waarom ze dat denken, hebben ze het over de Tien Geboden: "Steeds weer klinkt het: Gij zult niet...!" Wat een vreselijk misverstand! God is geen tiran, wel een verlosser. Hij heeft zijn volk Israël bevrijd uit slavernij in Egypte, bracht het naar de berg Sinai. Daar deelt God aan de mannen en vrouwen die hem aan het werk hadden gezien de regels van hun vrijheid mee. Die tien uitspraken beginnen met: "Ik, God, en jij, mens, we horen bij elkaar. En als we samen willen blijven, dan zal je leven er zo uitzien: Je zult geen andere god hebben. Je zult mijn naam in ere houden. Je zult je niet kapotwerken. Zonder angst zul je in relatie kunnen leven met de mensen om je heen". (vertaald uit '10 x libre' van E. Lange

Het woord 'uitleiden', YATSA, is een woord dat ook gebruikt wordt wanneer een kind geboren wordt. Het kind wordt a.h.w. uit de moeder geleid en het leven begint. De EXODUS wordt gezien als een 'wedergeboorte: door het water van de Rode Zee geboren worden voor een nieuw leven. 'Nieuw leven' betekent ook dat je het oude kunt loslaten, en dat je een en ander anders doet dan de algemeen gangbare gang van zaken.

- Bevrijding, niet om weer slaaf te worden van ... (vul maar in). Zelfs niet van God, want God is geen nieuwe farao!
- Bevrijding is een punt in de tijd (de avond van Pesach). Het is echter wel de bedoeling om vrij te blijven! Vrijheid moet wortels krijgen in het leven, handen en voeten in de maatschappij!
- De TORAH is een ethische code die de persoonlijke ontwikkeling toelaat in een harmonieuze, evenwichtige en georganiseerde maatschappij. De mens die de geboden hoort is uit de slavernij van Egypte getrokken, niet om elders weer slaaf te worden!
- Bij dat ànders leven aan de hand van de TORAH kan het gevaar op wetticisme en perfectionisme om de hoek loeren. In dit kader is wat Jean-Paul Sartre schreef betekenisvol: *“La liberté n’est pas liberté de réussir, mais liberté d’entreprendre. Entreprendre avec résolution : une liberté de projet, en perpétuel projet : une liberté créatrice.”* » - Misschien lukt het niet over de hele lijn, maar laten we er tenminste op een creatieve manier naar streven.

“Vrijheid is niet de vrijheid om te slagen, maar de vrijheid om iets te ondernemen. Iets ondernemen met vastberadenheid: een vrijheid van project, in voortdurend worden: een scheppende vrijheid.”

NOTA: Traditioneel wordt geopperd dat de eerste tafel en de eerste woorden te maken hebben met een juiste houding t.a.v. God, en de tweede tafel gericht op de relaties tussen en het welzijn van mensen. Als je er goed over nadenkt dan besef je dat ook die eerste Woorden te maken hebben met het welzijn van mensen. **Neem nu ‘Geen andere goden...’.** Telkens de Israëlieten andere goden (afgoden) aanbaden, was dat een periode van onrecht, onderdrukking van de zwakken, ellende.

En **‘de naam van God niet ijdel gebruiken’...** Het woord LaSHAVE, ijdel, betekent letterlijk "voor niets", "tevergeefs", "leeg" of "zinloos". Dit impliceert dat men de naam van God niet mag gebruiken op een manier die onrespectvol, misleidend of onoprecht is. Het gaat echter nog een stap verder. SHAVE komt van dezelfde stam als SHOAH: vernietiging, ravage, ruïne: Gods naam niet gebruiken om schade toe te brengen. Hoe gevaarlijk is het niet wanneer mensen of een groep mensen uitroepen: God zegt...! Niemand heeft het recht om in Gods naam te spreken om geweld te plegen, te onderdrukken, te verplichten, oorlog te voeren... Gods Woord is bevrijding. Gods woord is leven! De Godsidee is gevaarlijk wanneer ze verwordt tot een ideologie of gebruikt wordt als alibi voor een politiek! Een waarschuwing tegen fanatiek fundamentalisme.

Eigenlijk niet verwonderlijk dat Jezus de wet samenvat in ‘liefde voor God en liefde voor de naaste’. Paulus zei het zo: De liefde is de vervulling van de wet. (Rom 13:10)

En de sabbat? In de versie van de Tien Woorden die je vindt in Deut 5 wordt de sociale empathie benadrukt. In Exodus 20 wordt de sabbat verbonden met de schepping: Gods soevereiniteit... of het verlangen om het oorspronkelijke TOV te bewaren? In ieder geval geeft Jezus aan dat **de sabbat gemaakt is voor de mens** (een geschenk om welzijn te vrijwaren?).

EN NU AAN DE SLAG!

Herinner je je die YOD, die handen met 10 vingers? Je kunt er ook een aansporing in zien om er echt iets mee te doen, om je handen uit de mouwen te steken en aan het werk te gaan met die raadgevingen. Dat zit trouwens ook in het woordje DAVAR (woord, van TIEN WOORDEN). DAVAR betekent immers niet alleen ‘woord’, maar ook ‘daad, handeling, gebeurtenis...’ Aan de slag dus! Geen woorden, maar daden. Het is voor je eigen welzijn, en dat van de mensen om je heen!

- **Hoe kijk jij tegen de wet aan? Last of lust?**
- **Probeer eens in eigen woorden aan te geven wat Gods bedoeling was (en is) met ‘de wet’ of ‘de Torah’.**
- **Probeer eens van elk gebod of Woord te bepalen wat het te maken heeft met **welzijn voor de mens**.**
- **Het begrip BEVRIJDING komt vaak voor... Is bevrijding vandaag nog nodig? Waarvan, waaruit, ...?**
- **Vind je dat ‘de Wet’ in onze kerk voldoende genuanceerd, voldoende positief, op een bevrijdende manier benaderd of voorgesteld wordt? Wat kan er eventueel beter?**

Wil je meer info / commentaar over de Tien Woorden (ook over elk Woord afzonderlijk) ga dan even kijken op de website van de Adventkerk Vlaams Brussel, rubriek ‘studie’. Daar vind je een 12-tal studies onder de titel ‘Tien klinkende woorden’.

<https://brussel.adventist.be/category/studie/>